ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Josefa Baxy a JUDr. Jaroslava Vlašína v právní věci žalobce: **R. H.**, zast. opatrovnicí M. P., zast. JUDr. Lenkou Hrdličkovou, advokátkou, se sídlem Údolní 33, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 376/1, Praha 2, dříve Krajský úřad Jihomoravského kraje, se sídlem Žerotínovo náměstí 3/5, Brno, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 14. 12. 2011, č. j. 57 A 94/2010 - 61,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 2. 6. 2010, č. j. 16760/2010/VYS, Městský úřad Vyškov v řízení o žádosti žalobce o změnu výše přiznaného příspěvku na péči vyslovil, že žalobci bude nadále poskytován příspěvek na péči v původní výši 8.000 Kč měsíčně. V odůvodnění uvedl, že žalobce z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebuje pomoc nebo dohled při více než 24 úkonech péče o vlastní osobu a soběstačnosti podle § 9 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění účinném do 31. 12. 2010, a vyjmenoval konkrétních 26 úkonů, kterých se podle výsledku posouzení stupně závislosti posudkovým lékařem Okresní správy sociálního zabezpečení Vyškov ze dne 18. 5. 2010 potřeba pomoci či dohledu týká. Podle § 8 tohoto zákona je žalobce považován za osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni III - těžká závislost.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce odvolání, v němž namítal, že mu nebyly zohledněny úkony uvedené v § 9 odst. 1 písm. a), b), i), j), l) a v § 9 odst. 2 písm. o) zákona

o sociálních službách. Vzhledem k jeho kombinovanému postižení (mentální retardace, epilepsie, špatná motorika rukou) zvládá drtivou většinu úkonů jen pod dohledem nebo s dopomocí; bez druhé osoby je zcela nesamostatný. Požádal o přiznání příspěvku na péči ve IV. stupni závislosti.

Krajský úřad Jihomoravského kraje (dále jen „krajský úřad“) rozhodnutím ze dne 27. 9. 2010, č. j. JMK 97920/2010, odvolání žalobce zamítl a rozhodnutí Městského úřadu Vyškov potvrdil. V odůvodnění uvedl, že si vyžádal posudek Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí v Brně (dále jen „posudková komise”). Konstatoval, že k jednání posudkové komise nebyl pozván žalobce, ani jeho opatrovnice. Posudková komise je dopisem ze dne 23. 7. 2010 informovala o dalším postupu a skutečnosti, že má dostatečně doloženou zdravotní dokumentaci pro vypracování posudku o zdravotním stavu žalobce bez jejich osobní účasti. Krajský úřad poukázal na závěr posudku ze dne 11. 8. 2010, podle kterého žalobce z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu zvládá s pomocí či dohledem nebo nezvládá 9 úkonů péče o vlastní osobu a 17 úkonů soběstačnosti. Posudková komise se shodla s lékařem okresní správy co do stupně i počtu nezvládaných úkonů; s přihlédnutím k odvolacím námitkám, dochovaným schopnostem žalobce a ve vztahu k novele příslušné vyhlášky uznala posudková komise jiné rozložení úkonů, při kterých žalobce potřebuje dohled. Shledala, že žalobce je schopen učením zvládat péči o ústa, vlasy, nehty, holení; podle neurologického a psychologického vyšetření tyto úkony v zařízení zvládá. Neschopnost vydržet v sedě, ve stoje a neschopnost chůze podle posudkové komise není důvodem k uznání úkonu, neboť vyhláška zohledňuje imobilitu, nikoliv mobilitu a neklid. Neschopnost orientace v místě bydliště, opuštění bytu a orientace mimo byt byla žalobci uznána v úkonech orientace. Manipulaci s kohouty a vypínači posudková komise uznala, i když obecně lze i tuto schopnost zvládnout opakováním, učením a vedením, stejně jako úkony stravovací a oblékací, které komise ponechala jako úkony nutné s dohledem. Podle posudkové komise jde o hraničně těžkou závislost (stupeň III), rozhodně ne o úplnou závislost. Krajský úřad zaslal žalobci posudek a poskytl mu možnost vyjádření; vzhledem k doloženým novým lékařským zprávám a námitkám ve vyjádření k posudku poté vyžádal doplňující posudek. V doplňujícím posudku ze dne 14. 9. 2010 posudková komise vyhodnotila skutečnosti, které vedly k požadavku na doplnění posudku, a neshledala důvody pro změnu již přijatého posudku. Uvedla, že žalobce vychází z nesprávné interpretace jednotlivých úkonů a podúkonů. Příprava stravy není nakrájení potravin, vaření, pečení ani ohřívání stravy; podávání a porcování stravy bylo uznáno jako úkon s nutnou pomocí. Dodržování pitného režimu se vesměs týká somatických, nikoli psychických onemocnění. Úkon mytí těla je hodnocen po motorické stránce, nikoli rozlišení teplé a studené vody (hodnoceno v úkonu manipulace s kohouty). Stříhání nehtů a holení se nehodnotí jako každodenní úkon. Úkon sezení se hodnotí ve smyslu pohybovém, tzn. jestli trvale ležící zvládne sedět, nikoliv instabilita, která vede k nadměrné pohyblivosti, stejně je to s úkonem stání, chůze po rovině a do schodů. Preventivní dohled pro možnost pádu není posudkově relevantní. K novým lékařským nálezům posudková komise uvedla, že jsou zde zmiňovány úkony, které již v posudku byly uznány jako úkony s nutnou pomocí. Posudková komise setrvala na předchozím vstřícném posudkovém hodnocení, neboť se nejedná o osobu zcela imobilní, bez kontaktu s okolím, odkázanou na kompletní ošetřovatelskou péči a pomoc jiné osoby. Krajský úřad uzavřel, že vycházel ze žádosti žalobce a doplňujícího posouzení zdravotního

stavu, který zhodnotila posudková komise na základě dostatečně doložené zdravotní dokumentace bez přítomnosti žalobce.

V žalobě žalobce namítal, že rozhodnutí bylo vydáno na základě neúplně zjištěného skutkového stavu, v rozporu s odbornými lékařskými nálezy a došlo k porušení ustanovení § 9 odst. 4 a 5 zákona o sociálních službách a ustanovení § 1 odst. 2 vyhlášky č. 505/2006 Sb. Posudková komise zohlednila při posuzování schopnosti zvládat úkony pouze mentální složku, avšak vůbec nevzala v úvahu, že pro epilepsii a špatnou motoriku rukou není žalobce schopen celou řadu činností provádět vůbec nebo fyzicky obvyklým způsobem, a to dlouhodobě, samostatně, spolehlivě a opakovaně. Na omezení vyplývající z tělesného postižení nebyl brán zřetel, přestože je v podkladových lékařských zprávách tato skutečnost konstatována. Žalobce zdůraznil, že i přes opakovanou žádost nebyl k jednání posudkové komise přizván. Posudkové orgány se nezabývaly skutečností, že před dosažením osmnáctého roku věku mu byl přiznán IV. stupeň závislosti. Postižení žalobce je vrozeným postižením a je vyloučeno, aby v období před osmnáctým rokem a po osmnáctém roku věku došlo ke zlepšení, které by odůvodňovalo jen III. stupeň závislosti. Poukázal na to, že nezvládá tyto další úkony péče o vlastní osobu - přípravu stravy, podávání a porcování stravy, sezení, schopnost vydržet v sedě, stání, schopnost vydržet stát, chůzi po rovině. Pokud jde o úkony soběstačnosti, nezvládá manipulaci s kohouty a vypínači. Z uvedených důvodů žalobce navrhoval, aby krajský soud rozhodnutí krajského úřadu zrušil a věc mu vrátil k novému projednání a rozhodnutí.

Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 23. 3. 2011, č. j. 57 A 94/2010 - 22, napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil krajskému úřadu k dalšímu řízení. Tento rozsudek Nejvyšší správní soud ke kasační stížnosti žalovaného rozsudkem ze dne 14. 9. 2011, č. j. 4 Ads 82/2011 - 44, zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. Krajskému soudu uložil, aby si vyžádal posudkovou dokumentaci lékaře Okresní správy sociálního zabezpečení Vyškov a posudkové komise, nařídil ve věci jednání a napadené rozhodnutí projednal v mezích žalobních bodů.

Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 14. 12. 2011, č. j. 57 A 94/2010 - 61, žalobu zamítl a rozhodl dále, že žádnému z účastníků se nepřiznává náhrada nákladů řízení. V odůvodnění soud po rozsáhlé rekapitulaci dosavadního průběhu řízení, citaci obsahu posudkové dokumentace a ustanovení příslušných předpisů konstatoval, že sociální šetření bylo prováděno zcela v souladu s § 25 zákona o sociálních službách. Ani opatrovnice žalobce u jednání soudu neuvedla, že by proti tomuto šetření měla nějaké výhrady. Při posuzování stupně závislosti se vychází ze zdravotního stavu osoby doloženého nálezem ošetřujícího lékaře, z výsledku sociálního šetření a zjištění potřeb osoby, popřípadě z výsledku funkčních vyšetření a z výsledku vlastního vyšetření posuzujícího lékaře. Je sice pravdou, že lékař Okresní správy sociálního zabezpečení Vyškov žalobce při hodnocení jeho zdravotního stavu osobně neviděl, nicméně měl k dispozici veškeré potřebné lékařské zprávy o jeho zdravotním stavu a zmíněné sociální šetření. Zdravotní stav žalobce byl navíc v odvolacím řízení znovu posouzen posudkovou komisí (dva posudky), která vycházela ze všech dostupných odborných lékařských nálezů a zpráv o zdravotním stavu žalobce. Stupeň závislosti žalobce na pomoci jiné fyzické osoby byl náležitě zjištěn. Krajský soud nesdílel názor opatrovnice žalobce, která tvrdila, že zjištěný skutkový stav

není v souladu s příslušnými ustanoveními zákona o sociálních službách, a žalobu zamítl jako nedůvodnou.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce (dále jen „stěžovatel") včas kasační stížnost z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. b) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s."). Nesprávné zjištění skutkového stavu spatřoval stěžovatel v nesprávném hodnocení jeho závislosti podle zákona o sociálních službách. Namítal, že sociální pracovnice Městského úřadu Vyškov nesprávně vyhodnotila jeho schopnost zvládat bez pomoci či dozoru posuzované úkony. Skutečnému stavu věci neodpovídá ani hodnocení závislosti posudkem ze dne 11. 8. 2010. Stěžovatel trpí od narození velmi těžkým onemocněním status epi, což je nejtěžší forma epilepsie. Kvalitu jeho života významně ovlivňují časté, velmi silné epileptické záchvaty (5 až 6 měsíčně). Záchvat se nedá předvídat, stěžovatel po něm není schopen jakékoliv činnosti; vyžaduje nepřetržitý dohled a pomoc, jinak může dojít k poranění, jeho psychomotorika je velmi špatná. Záchvaty výrazně ovlivňují jeho schopnost učit se úkonům v péči o vlastní osobu a pro svou soběstačnost, neboť po záchvatu zapomíná, co se dříve naučil, a učení začíná znovu. Kromě sociální pracovnice viděl stěžovatele jen revizní lékař na dobu asi 5 minut. Stěžovatel nereagoval na pokyn lékaře, aby se posadil; s obtížemi reagoval na pokyn opatrovnice. Lékař jej následně vyzval, aby se postavil, udělal čtyři kroky a vrátil se zpět; to stěžovatel na pokyn opatrovnice vykonal. To bylo vše, co lékař pro posouzení stupně závislosti učinil. Takovým vyšetřením nemohl být podle stěžovatele objektivně zjištěn jeho stupeň závislosti. Stěžovatel nesouhlasil ani se závěrem krajského úřadu, že z posuzovaných úkonů nezvládá 26 a ostatní zvládá; tento závěr je v rozporu s charakterem jeho onemocnění a odporuje lékařským zprávám. Ze zprávy MUDr. S. ze dne 31. 8. 2010 vyplývá, že stěžovatel je plně závislý na druhé osobě. Podle zpráv PhDr. M. ze dne 22. 5. 2009 a ze dne 14. 4. 2010 stěžovatel nezvládá tělesnou čistotu, hygienu, jídlo, pití, oblékání. Stěžovatel namítal, že krajský soud nepřihlédl k rozporům mezi zmíněnými zprávami a rozhodnutími obou správních orgánů. Stěžovatel konstatoval, že s ohledem na své zdravotní postižení nezvládá úkony uvedené v § 9 odst. 1 písm. a), b), c), h), i), j), l), m) a odst. 2 písm. f) zákona o sociálních službách. Pro postižení epilepsií a špatnou motoriku není schopen tyto úkony provádět vůbec nebo fyzicky obvyklým způsobem a rovněž dlouhodobě, samostatně, spolehlivě a opakovaně, jak se vyžaduje. Jeho stav je trvalý od narození a nelze jej změnit učením. Stěžovatel nezvládá:

a) přípravu stravy - neumí číst a nerozezná obsah obalu, zaměňuje jednotlivé druhy potravin, běžně zabalené potraviny nedokáže rozbalit, nezvládne otevírání nápojů, pokud nejsou předem otevřeny;
b) podávání a porcování stravy - z důvodů mentálního postižení a špatné psychomotoriky nezvládá naložení stravy na talíř, přenesení zvládne jen s dohledem, nerozlišuje čas, neví, kdy je čas na jídlo, nezvládá bez dohledu přenesení neuzavřené nádoby;
c) pitný režim - nerozlišuje druhy nápojů, jejich otevírání, nalévání a přenášení, nemá orientaci v čase;
h) vstání z lůžka, uléhání, změna poloh - po epileptickém záchvatu není schopen, vyžaduje pomoc jiné osoby;
i) sezení, schopnost vydržet v poloze v sedě - nevydrží sedět 30 minut, udržet polohu těla při delším sezení vydrží maximálně 5 minut, je velmi neklidný, je-li po záchvatu, v sedě usíná;

j) stání, schopnost vydržet stát - zvládá jen malou chvíli, pak vyžaduje sednutí nebo možnost chodit;
l) chůze po rovině - neorientuje se mimo domov ani v nejbližším okolí, směr chůze udrží jen s doprovodem;
m) chůze po schodech nahoru a dolů - s ohledem na celkově špatnou koordinaci pohybu vyžaduje dohled, neboť hrozí pád a zranění.

Nezvládání úkonů pod písm. h), i), j), l) a m) je způsobeno také ortopedickou vadou páteře. Stěžovatel shrnul, že nezvládá 34 úkonů, tedy více než 30 úkonů (úplná závislost). Po celé řízení projevoval nesouhlas se zjištěným skutkovým stavem a nesouhlasil ani se závěrem, že nové osobní vyšetření by nemohlo přinést změnu ve skutkovém stavu. Zdůraznil, že v řízení před krajským soudem byl zastoupen svou matkou - opatrovnicí, která nemá právní vzdělání a neměla ani prostředky na zajištění právního zastoupení. Stěžovatel popřel, že by opatrovnice ke zjištěnému skutkovému stavu nic nenamítala a poukázal na její tvrzení, že zjištěný stav není v souladu s příslušnými ustanoveními zákona o sociálních službách. Tím měla na mysli, že stupeň závislosti byl nesprávně posouzen a odporuje stavu a schopnostem stěžovatele. Své výhrady k výsledkům šetření sdělila přímo sociální pracovnici a uváděla je ve svých podáních správním orgánům i krajskému soudu. Stěžovatel dále namítal, že rozsudek krajského soudu neobsahuje podstatnou náležitost podle § 54 odst. 2 s. ř. s., a to den vyhlášení. Navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti odkázal na napadený rozsudek a uvedl, že krajský soud věc posoudil s náležitou pečlivostí a vypořádal se se všemi argumenty. Kasační stížnost označil za nedůvodnou a navrhl její zamítnutí.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil v kasační stížnosti. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Ačkoliv stěžovatel v kasační stížnosti výslovně odkazuje jen na § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., z obsahu tohoto podání je zjevné, že se dovolává důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. b) a d) s. ř. s.

Podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. *kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost.*

Podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. *kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.*

Z obsahu správního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatel podáním ze dne 21. 4. 2010 požádal o změnu výše příspěvku na péči z důvodu zhoršení zdravotního stavu.

Podle záznamu o šetření závislosti osoby na pomoci jiné osoby konaném dne 5. 5. 2010 stěžovatel zvládá úkony uvedené v § 9 odst. 1 písm. a), h), i), j), l) a m) zákona o sociálních službách, s dohledem zvládá úkony uvedené v § 9 odst. 1 písm. b), c), d), f), g) a o) téhož zákona a s pomocí zvládá úkony podle § 9 odst. 1 písm. e), k), n), p), q) a r) tohoto zákona. Z úkonů vyjmenovaných v § 9 odst. 2 zákona o sociálních službách stěžovatel zvládá pouze úkon pod písm. f), ostatní jen s pomocí. Při sociálním šetření tak bylo stěžovateli uznáno celkem 29 úkonů péče o vlastní osobu a soběstačnosti.

Lékař Okresní správy sociálního zabezpečení Vyškov dospěl při posouzení stupně závislosti stěžovatele k závěru, že stěžovatel potřebuje z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu pomoc při úkonech uvedených v § 9 odst. 1 písm. d), e), f), g), k), n), o), p), q), r) a odst. 2 písm. a) až e), g) až n) a p) až r) zákona o sociálních službách, celkem tedy 26 úkonů péče o vlastní osobu a soběstačnosti. Ostatní úkony stěžovatel svede, byl u něj tudíž zjištěn III. stupeň závislosti (těžká závislost).

Přípisem ze dne 24. 5. 2010, č. j. 15648/2010/VYS, Městský úřad Vyškov vyrozuměl stěžovatele o možnosti seznámit se s podklady pro rozhodnutí a vyjádřit se k nim. Poté vydal Městský úřad Vyškov rozhodnutí ze dne 2. 6. 2010, č. j. 16760/2010/VYS, v němž vyslovil, že stěžovateli bude nadále poskytován příspěvek na péči v původní výši 8000 Kč měsíčně. Toto rozhodnutí napadl stěžovatel odvoláním.

Podle posudku posudkové komise ze dne 11. 8. 2010 stěžovatel není osobou, která se podle § 8 písm. d) zákona o sociálních službách považuje za závislou na pomoci jiné osoby ve stupni IV (úplná závislost). Jde o osobu, která se podle § 8 písm. c) tohoto zákona považuje za závislou na pomoci jiné osoby ve stupni III (těžká závislost). Stěžovatel z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nezvládá nebo zvládá s pomocí či dohledem 9 úkonů péče o vlastní osobu a 17 úkonů soběstačnosti. Posudková komise označila výsledek posouzení za souladný se sociálním šetřením a prvoinstančním posudkem co do stupně závislosti i počtu nezvládaných úkonů. Vzhledem k námitkám v odvolání však uznala jiné rozložení úkonů, při kterých stěžovatel potřebuje dohled. Neuznala úkon mytí těla a péče o ústa, vlasy, nehty, protože tyto úkony je osoba se střední mentální retardací běžně schopna učením zvládat, motorický handicap stěžovatele je malý a jde o jednoduché úkony; podle psychologického i neurologického vyšetření tyto úkony také stěžovatel v zařízení zvládá. Posudková komise konstatovala, že neschopnost vydržet v sedě, ve stoje a neschopnost chůze pro hyperkinetickou poruchu není důvodem k uznání úkonu ve smyslu vyhlášky, která zohledňuje imobilitu, nikoliv zvýšenou mobilitu a neklid. Neschopnost orientace mimo byt je uznána v úkonech orientace. Manipulaci s kohouty a vypínači posudková komise uznala pro sociálním šetřením konstatovanou neschopnost rozlišení teplé a studené vody, i když tuto schopnost by osoba se střední mentální retardací obecně měla zvládnout vedením, opakováním a učením, stejně jako další úkony (např. stravovací a oblékací), které posudková komise ponechala jako úkony s nutným dohledem či kontrolou vstřícně s ohledem na předchozí sociální šetření a posudková hodnocení. Uzavřela, že jde hraničně o těžkou závislost, rozhodně ne o úplnou závislost. Nové psychologické vyšetření s odstupem jednoho roku nepovažovala posudková komise za účelné, protože stav stěžovatele se v čase již podstatně nemění a z

předchozích vyšetření vyplývá, že při pobytu ve školním zařízení nedochází k podstatným změnám ve zdravotním stavu stěžovatele.

V podání ze dne 30. 8. 2010 vyjádřil stěžovatel nesouhlas s posudkem posudkové komise. Namítal, že nebyl fyzicky přítomen při posuzování. K jednotlivým úkonům péče o vlastní osobu (§ 9 odst. 1 zákona o sociálních službách) uvedl následující: K písm. a) příprava stravy - neumí si nakrájet potraviny, uvařit, ohřát, nerozezná potraviny, mají-li stejný obal či tvar, nezvládne otevření nápojů, má špatnou motoriku, proto mu vaří a jídlo chystá matka. K písm. c) přijímání stravy a dodržování pitného režimu - musí se dohlížet, aby stěžovatel dodržoval pitný režim, sám to nezvládne. K písm. d) mytí těla - sám to nezvládne, mohl by se opařit. K písm. f) péče o ústa, vlasy, nehty, holení - stěžovatel si neumí sám ostříhat nehty, neumí se oholit. K písm. i) sezení, schopnost vydržet v poloze sedě - nevydrží dlouho sedět, asi za pět minut se začne vrtět nebo sjíždět ze židle. K písm. j) stání, schopnost vydržet stát - stěžovatel zvládne stát na jednom místě jen chvilku, pak je neklidný, začne se pohybovat, chodit. K písm. l) a m) chůze po rovině a chůze po schodech nahoru a dolů - musí mít dohled, aby se nezranil. Stěžovatel dále doložil nové lékařské zprávy.

Podle doplňujícího posudku ze dne 14. 9. 2010 se posudková komise seznámila s novou i doloženou dokumentací a konstatovala, že ve zdravotním stavu stěžovatele nedošlo k žádným významným změnám; jde o střední stupeň mentální retardace v horním pásmu rozmezí. Obecně jsou osoby s tímto stupněm mentální retardace schopny samostatně zvládat stravovací, oblékací a hygienické úkony (včetně WC) a mají základní poznávací a orientační aktivity zachovány pro přirozené prostředí a pro známý okruh osob. Přes uvedené skutečnosti posudková komise setrvala na předchozím vstřícném posudkovém hodnocení a uzavřela, že u stěžovatele rozhodně nejde o IV. stupeň závislosti, tj. nejde o osobu zcela imobilní, bez kontaktu s okolím, odkázanou na kompletní ošetřovatelskou péči a pomoc jiné osoby.

Krajský úřad následně vydal žalobou napadené rozhodnutí.

Na základě takto zjištěného skutkového stavu Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud předesílá, že v této věci nerozhoduje poprvé. Rozsudkem ze dne 14. 9. 2011, č. j. 4 Ads 82/2011 - 44, vyhověl kasační stížnosti krajského úřadu a zrušil původní rozsudek krajského soudu. Vyslovil, že záznam o šetření závislosti na pomoci jiné osoby ze dne 5. 5. 2010 splňuje podmínky obsažené v § 25 odst. 1 zákona o sociálních službách. V absenci podpisu opatrovnice stěžovatele pod údaji o tom, které úkony stěžovatel zvládá, Nejvyšší správní soud neshledal oporu pro závěr krajského soudu, že skutkový stav vyžaduje rozsáhlé nebo zásadní doplnění. Nejvyšší správní soud nesouhlasil s argumentem krajského soudu, že posudek posudkové komise není přesvědčivý, protože nedošlo k osobnímu vyšetření stěžovatele. Předmětný posudek je podle názoru Nejvyššího správního soudu srozumitelný, neobsahuje žádný vnitřní rozpor a zohledňuje veškeré podstatné okolnosti případu. Osobní vyšetření stěžovatele by z hlediska přesvědčivosti posudku nemohlo v dané věci přinést nic nového.

Ve zmíněném rozsudku Nejvyšší správní soud rovněž připomněl, že stěžovatel v žalobě namítal, že nezvládá samostatně úkony podle § 9 odst. 1 písm. a), b), i), j) a l) a odst. 2 písm. o) zákona o sociálních službách. Nejvyšší správní soud z obsahu správního spisu i rozhodnutí krajského úřadu zjistil, že úkony podle § 9 odst. 1 písm. b) a odst. 2 písm. o) zákona byly stěžovateli zhodnoceny a jsou zahrnuty mezi 26 úkonů, které stěžovatel zvládá s dohledem nebo s pomocí. V případě úkonů podle § 9 odst. 1 písm. i), j) a l) zákona se jedná spíše o výklad příslušných ustanovení, který by osobní vyšetření stěžovatele nemohlo nijak ovlivnit. Posudková komise totiž nezpochybnila tvrzení stěžovatele, že nevydrží sedět ani stát po delší dobu, je neklidný a není schopen udržet směr chůze. Pouze si zmíněná ustanovení vyložila jinak než stěžovatel a zastává názor, že jsou cílena na imobilní osoby, nikoliv osoby neklidné, a schopnost chůze po rovině nezahrnuje schopnost orientace, která se hodnotí v rámci jiného úkonu. Vzhledem k tomu, že stěžovateli bylo ve správním řízení uznáno celkem 26 úkonů péče o vlastní osobu a soběstačnosti, které zvládá jen s dohledem nebo s pomocí, a pro IV. stupeň závislosti (úplná závislost) u osoby starší 18 let vyžaduje ustanovení § 8 písm. d) zákona o sociálních službách nejméně 30 úkonů, Nejvyšší správní soud uzavřel, že osobní vyšetření stěžovatele z hlediska zvládání úkonu podle § 9 odst. 1 písm. a) téhož zákona by samo o sobě nemohlo vést k uznání IV. stupně závislosti.

Tímto právním názorem Nejvyššího správního soudu byl krajský soud při novém rozhodnutí ve věci vázán a odůvodnění zmíněného kasačního rozsudku téměř doslovně převzal do svého odůvodnění.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval otázkou přezkoumatelnosti napadeného rozsudku, tedy kasačním důvodem podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Shledal, že napadený rozsudek je na samé hranici srozumitelnosti, neboť krajský soud v první části naprosto zbytečně opisuje obsah svého původního zrušeného rozsudku a vzbuzuje dojem, že se jedná o aktuální argumentaci k věci samé. Krajský soud dokonce - aniž by bylo na první pohled patrné, že se jedná o rekapitulaci původního zrušeného rozsudku - výslovně uvádí: „*Soud dospěl k závěru, že žaloba žalobce je důvodná, neboť bylo zjištěno ze správních spisů, že řízení o návrhu žalobce na změnu výše přiznaného příspěvku na péči vykazuje takové vady, které by mohly mít vliv na zákonnost rozhodnutí.*“ Tyto argumenty krajský soud v zápětí popírá tím, že cituje téměř celý zrušující rozsudek Nejvyššího správního soudu. Vlastní odůvodnění rozsudku krajského soudu, zcela odlišné od první části odůvodnění, je velmi kusé a nachází se pouze na straně 14 z celkových patnácti stran rozsudku. Napadený rozsudek je tedy značně nepřehledný a pro účastníky řízení zbytečně komplikovaný.

Krajský soud se navíc ve vlastním odůvodnění nikterak nevypořádal se žalobním tvrzením stěžovatele, že nezvládá úkony uvedené v § 9 odst. 1 písm. a), b), i), j) a l) a odst. 2 písm. o) zákona o sociálních službách. Zmíněný nedostatek nepovažoval Nejvyšší správní soud za důvod pro zrušení napadeného rozsudku, neboť krajský soud v rámci rekapitulace dosavadního průběhu řízení citoval rovněž část zrušujícího rozsudku Nejvyššího správního soudu, která se předmětným žalobním tvrzením zabývá. Vysloveným názorem kasačního soudu byl krajský soud vázán, zrušení napadeného rozsudku by tudíž nemohlo přinést pro stěžovatele příznivější výsledek řízení o žalobě; krajský soud by pouze lépe strukturoval odůvodnění a názor Nejvyššího správního soudu by označil za svůj vlastní.

Nejvyšší správní soud shrnuje, že v odůvodnění napadeného rozsudku lze při podrobnějším čtení rozeznat důvody, pro které krajský soud žalobu zamítl, napadený rozsudek tudíž není natolik nesrozumitelný či nedostatečně odůvodněný, aby musel být zrušen pro nepřezkoumatelnost.

K namítané absenci dne vyhlášení rozsudku v jeho písemném vyhotovení Nejvyšší správní soud ze spisu krajského soudu zjistil, že originál napadeného rozsudku, ani jeho stejnopisy původně neobsahovaly rok vydání; uváděly jen den a měsíc („*14. prosince*"). Krajský soud si od účastníků řízení vyžádal stejnopisy rozsudku a zmíněnou nesprávnost dne 21. 2. 2012 opravil postupem upraveným v § 54 odst. 4 věta první s. ř. s., podle kterého *předseda senátu opraví v rozsudku i bez návrhu chyby v psaní a počtech, jakož i jiné zjevné nesprávnosti.* Opravené stejnopisy poté soud zaslal zpět účastníkům řízení. Nejvyšší správní soud považuje postup krajského soudu za správný, neboť datum vyhlášení rozsudku je zcela zjevné mimo jiné z protokolu o jednání, který současně dokládá, že opatrovnice stěžovatele byla vyhlášení rozsudku přítomna. Neuvedení roku vydání rozsudku představuje v daném případě evidentní administrativní pochybení, které nezakládá nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku a nemůže být důvodem pro jeho zrušení.

Nejvyšší správní soud se dále zaměřil na vytýkanou vadu řízení před správními orgány, kterou stěžovatel spatřoval v nesprávně zjištěném skutkovém stavu. Stěžovatel konkrétně namítal, že hodnocení závislosti posudkem ze dne 11. 8. 2010 neodpovídá skutečnému stavu věci a sociální pracovnice Městského úřadu Vyškov nesprávně vyhodnotila jeho schopnost zvládat posuzované úkony bez pomoci či dozoru.

Stupeň závislosti se odvíjí od toho, při kolika úkonech péče o vlastní osobu a soběstačnosti vyžaduje posuzovaný subjekt pomoc či dohled. Jednotlivé stupně závislosti jsou upraveny v § 8 zákona o sociálních službách, podle kterého *osoba se považuje za závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve*

a) stupni I (lehká závislost), jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebuje každodenní pomoc nebo dohled při více než 12 úkonech péče o vlastní osobu a soběstačnosti nebo u osoby do 18 let věku při více než 4 úkonech péče o vlastní osobu a soběstačnosti,

b) stupni II (středně těžká závislost), jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebuje každodenní pomoc nebo dohled při více než 18 úkonech péče o vlastní osobu a soběstačnosti nebo u osoby do 18 let věku při více než 10 úkonech péče o vlastní osobu a soběstačnosti,

c) stupni III (těžká závislost), jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebuje každodenní pomoc nebo dohled při více než 24 úkonech péče o vlastní osobu a soběstačnosti nebo u osoby do 18 let věku při více než 15 úkonech péče o vlastní osobu a soběstačnosti,

d) *stupni IV (úplná závislost), jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebuje každodenní pomoc nebo dohled při více než 30 úkonech péče o vlastní osobu a soběstačnosti nebo u osoby do 18 let věku při více než 20 úkonech péče o vlastní osobu a soběstačnosti.*

Námitky stěžovatele proti výsledkům sociálního šetření (hodnocení schopností stěžovatele sociální pracovnicí) spočívaly v tom, že stěžovatel v kasační stížnosti

vyjmenoval úkony, které samostatně (bez pomoci či dohledu) nezvládá. Jedná se o úkony podle § 9 odst. 1 písm. a), b), h), i), j), l), m) a odst. 2 písm. f) zákona o sociálních službách.

Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatel v průběhu řízení před krajským soudem neuplatnil tvrzení, že samostatně nezvládá úkony uvedené v § 9 odst. 1 písm. h), m) a odst. 2 písm. f) zákona o sociálních službách, ačkoliv tak učinit mohl. Tato kasační námitka je proto nepřípustná ve smyslu ustanovení § 104 odst. 4 s. ř. s.

Podle § 9 odst. 1 zákona o sociálních službách *při posuzování péče o vlastní osobu pro účely stanovení stupně závislosti se hodnotí schopnost zvládat tyto úkony:*

a) příprava stravy,
b) podávání, porcování stravy,
c) přijímání stravy, dodržování pitného režimu,
d) mytí těla,
e) koupání nebo sprchování,
f) péče o ústa, vlasy, nehty, holení,
g) výkon fyziologické potřeby včetně hygieny,
h) vstávání z lůžka, uléhání, změna poloh,
i) sezení, schopnost vydržet v poloze v sedě,
j) stání, schopnost vydržet stát,
k) přemisťování předmětů denní potřeby,
l) chůze po rovině,
m) chůze po schodech nahoru a dolů,
n) výběr oblečení, rozpoznání jeho správného vrstvení,
o) oblékání, svlékání, obouvání, zouvání,
p) orientace v přirozeném prostředí,
q) provedení si jednoduchého ošetření,
r) dodržování léčebného režimu.

Z obsahu správního spisu a z rozhodnutí krajského úřadu vyplývá, že úkon podle § 9 odst. 1 písm. b) zákona byl stěžovateli zhodnocen a je zahrnut mezi 26 úkonů, které stěžovatel zvládá s dohledem nebo s pomocí. Tato námitka je proto irelevantní.

Jak již Nejvyšší správní soud poznamenal ve svém rozsudku ze dne 14. 9. 2011, č. j. 4 Ads 82/2011 - 44, v případě úkonů podle § 9 odst. 1 písm. i), j) a l) zákona o sociálních službách spočívá problém ve výkladu příslušných ustanovení. Nikdo nezpochybňuje tvrzení stěžovatele, že nevydrží sedět ani stát po delší dobu, je neklidný a není schopen udržet směr chůze. Správní orgány vycházely ze stanoviska posudkové komise, která si zmíněná ustanovení vyložila jinak než stěžovatel a zastává názor, že jsou cílena na imobilní osoby, nikoliv osoby neklidné, a schopnost chůze po rovině nezahrnuje schopnost orientace, která se hodnotí v rámci jiného úkonu. Tento názor posudkové komise sdílí rovněž Nejvyšší správní soud, neboť pomoc či dohled při zmíněných úkonech logicky vyžadují pouze osoby, které tyto úkony nejsou schopny zvládnout po fyzické stránce, nikoli jen pro neklid.

S ohledem na výše uvedené zůstává sporným pouze úkon podle § 9 odst. 1 písm. a) zákona o sociálních službách. Nejvyšší správní soud připomíná, že stěžovateli bylo ve správním řízení uznáno celkem 26 úkonů péče o vlastní osobu a soběstačnosti, které zvládá

jen s dohledem nebo s pomocí, a pro IV. stupeň závislosti (úplná závislost) u osoby starší 18 let vyžaduje ustanovení § 8 písm. d) zákona o sociálních službách nejméně 30 úkonů. Ani případné zahrnutí úkonu podle § 9 odst. 1 písm. a) téhož zákona mezi ty, které stěžovatel samostatně nezvládá, by nemohlo vést k uznání IV. stupně závislosti.

Pokud jde o hodnocení stupně závislosti posudkovou komisí, Nejvyšší správní soud přezkoumal posudek ze dne 11. 8. 2010 včetně doplňujícího posudku ze dne 14. 9. 2010 a dospěl k závěru, že oba posudky jsou srozumitelné, neobsahují žádný vnitřní rozpor a zohledňují veškeré podstatné okolnosti případu. V doplňujícím posudku se navíc posudková komise vyjádřila i k aktuálním lékařským zprávám o zdravotním stavu stěžovatele a v posudkové dokumentaci stěžovatele se nenachází žádná lékařská zpráva, která by obsah posudku zpochybňovala. Tvrzení stěžovatele předestřená v žalobě a v kasační stížnosti nepřinášejí žádné nové argumenty, pouze opakují námitky, které byly uplatněny v odvolacím řízení a k nimž se posudková komise dostatečně vyjádřila. Jak již Nejvyšší správní soud uvedl v rozsudku ze dne 14. 9. 2011, č. j. 4 Ads 82/2011 - 44, osobní vyšetření stěžovatele by z hlediska přesvědčivosti posudku nemohlo v dané věci přinést nic nového.

Vzhledem k tomu, že soudy nemají medicínské znalosti potřebné k vlastnímu posouzení zdravotního stavu stěžovatele, jsou odkázány na závěry posudků zpracovaných k tomu příslušnou posudkovou komisí. Je proto třeba klást zvýšený důraz na jednoznačnost, určitost, úplnost a přesvědčivost posudků. Těmto požadavkům oba posudky vypracované v řízení před krajským úřadem vyhovují, Nejvyšší správní soud proto nemá důvod k pochybnostem o správnosti jejich závěrů.

Posudková komise zohlednila stěžovatelem namítanou vadu páteře (vadné držení těla, chůze v lehkém předklonu), a přesto dospěla k závěru, že úkony podle § 9 odst. 1 písm. i), j) a l) zákona o sociálních službách stěžovatel zvládá. Pokud se zdravotní stav stěžovatele vlivem nadváhy nebo jiných skutečností následně zhoršil, stěžovatel může uplatnit novou žádost o zvýšení příspěvku na péči (srov. § 14 odst. 1 zákona o sociálních službách) a v řízení předložit aktuální lékařské zprávy.

Nejvyšší správní soud nepřisvědčil stěžovateli, že závěr krajského úřadu je v rozporu s charakterem jeho onemocnění a odporuje lékařským zprávám MUDr. S. ze dne 31. 8. 2010 a PhDr. M. ze dne 22. 5. 2009 a ze dne 14. 4. 2010. Lékařskou zprávu MUDr. S. měla posudková komise k dispozici a v doplňujícím posudku se k ní vyjádřila takto: *„jde o výčet nezvládaných úkonů bez nových informací ke zdravotnímu stavu posuzovaného. Vesměs jsou uváděny úkony, které byly v posudku PK uznány jako úkony s nutnou pomocí.“* Posudková komise v doplňujícím posudku setrvala na svém předchozím vstřícném hodnocení a zdůraznila, že v případě stěžovatele rozhodně nejde o IV. stupeň závislosti, nejde o osobu zcela imobilní, bez kontaktu s okolím, odkázanou na kompletní ošetřovatelskou péči a pomoc jiné osoby.

K tomuto hodnocení Nejvyšší správní soud podotýká, že specifické postavení posudkových komisí spočívá v tom, že jsou nadány odbornou kompetencí v oblasti posudkového lékařství, což znamená, že jsou schopny z medicínského hlediska komplexně posoudit zdravotní stav účastníka řízení a neomezují se jen na některé lékařské obory. Takovouto kompetencí nedisponují ani odborní lékaři, ani praktická lékařka stěžovatele,

natožpak jeho psycholožka. Jejich názory a hodnocení obsažené v jednotlivých zprávách tvoří podklady pro komplexní posouzení zdravotního stavu posudkovou komisí, která je musí zohlednit, nikoli však nekriticky převzít.

Posudková komise měla k dispozici také zprávu PhDr. M. ze dne 9. 6. 2009, která je obsahově totožná se zprávou ze dne 22. 5. 2009, zmiňovanou stěžovatelem. Rovněž touto zprávou se posudková komise řádně zabývala. Zprávu PhDr. M. ze dne 14. 4. 2010 Nejvyšší správní soud v posudkové dokumentaci stěžovatele nenalezl. Podle dokumentu předloženého stěžovatelem se ani nejedná o samostatnou zprávu, ale o poznámku dopsanou do zprávy ze dne 22. 5. 2009. Tato poznámka ve znění „*Sebeobsluha - tělesná čistota, hygiena, jídlo, pití, oblékání [...] vše s pomocí a dohledem.*“, která navíc ani nekoresponduje se závěry uvedenými ve zprávě ze dne 22. 5. 2009, do které byla připsána, nemůže podle názoru Nejvyššího správního soudu zpochybnit posudky posudkové komise.

Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že významným podkladem pro posudky posudkové komise byl výsledek sociálního šetření, který stěžovatel relevantně nezpochybnil. Odlišnost zpráv praktické lékařky a psycholožky o tom, jaké úkony stěžovatel samostatně nezvládá, od zjištění sociální pracovnice při sociálním šetření a závěrů posudkové komise může podle názoru Nejvyššího správního soudu způsobovat také skutečnost, že praktická lékařka a psycholožka mají řadu informací zprostředkovaných matkou - opatrovnicí stěžovatele (srov. poznámku ve zprávě psycholožky: „*Referuje matka*“).

Namítá-li stěžovatel, že krajský soud nepřihlédl k rozporům mezi zmíněnými zprávami a rozhodnutími obou správních orgánů, Nejvyšší správní soud konstatuje, že stěžovatelem uváděné rozpory nejsou způsobilé zpochybnit závěry posudků posudkové komise. S ohledem na tyto skutečnosti Nejvyšší správní soud uzavírá, že skutkový stav byl v řízení před správními orgány zjištěn správně a postupu krajského úřadu, který si vyžádal i doplňující posudek, v němž se posudková komise vyslovila mimo jiné též k aktuálním zprávám o zdravotním stavu stěžovatele, nelze nic vytknout. Námitky podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. tudíž nejsou důvodné.

Krajský soud správně vyhodnotil, že stupeň závislosti stěžovatele na pomoci jiné fyzické osoby byl náležitě zjištěn. Nejvyšší správní soud k tomu doplňuje, že rozhodnutí krajského úřadu vycházející z toho, že stěžovatel je závislý na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni III (těžká závislost), je věcně správné a zákonné.

Nejvyšší správní soud neshledal důvod pro zrušení rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 14. 12. 2011, č. j. 57 A 94/2010 - 61, a proto kasační stížnost podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl jako nedůvodnou.

O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. za použití ustanovení § 120 téhož zákona. Protože stěžovatel nebyl v řízení úspěšný a žalovanému ze zákona náhrada nákladů řízení nepřísluší, bylo rozhodnuto tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. července 2012

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu